Zarûret Hâlinde Namazları Cem Etmek Olur mu?

Soru: Hanefi mezhebine bağlı olan birinin iki namazın arasını cem yapması caiz midir? Mesela bazı zarûrî durumlarda buna mecbûr kalıyoruz. Cem' yapabilir miyiz?

Cevap: Hanefi mezhebine mensup birisinin cem yapması caiz değildir. Zira bu konuda başta Efendimiz Aleyhissalatü vesselâm'ın :

من جمع الصلاتين من غير عذر فقد أتى بابا من أبواب الكبائر

"Kim her hangi bir özür olmaksızın iki namaz(ın arasın)ı cem edecek olursa büyük günahlardan birini işlemiş olur"[1] şeklindeki hadis-i şerifi vardır. Tabi ki bu hadis, metninden de anlaşıldığı üzere özürsüz olarak iki namazın arasını cem etmekten bahsetmektedir.[2] Hanefî mezhebinin dışındaki diğer üç mezhebin görüşü yağmur, sefer ve korku bulunması durumunda namazların arasını cem etmenin caiz olduğu şeklindedir.[3]

Hanefi mezhebi ise, Arafat'ta yapılan **cem-i takdim** ve Müzdelife'de yapılan **cem-i tehir** dışında her hangi bir namazın vakti olmayan diğer bir namazla birlikte kılınması caiz değildir. Zira bu iki mahalde namazların cem edilmesi hususunda nas varid olmuştur. Şöyle ki; **Üsame b. Zeyd** (Radıyallahu Anh) Resulullah Aleyhissalatü vesselam Efendimizin Arafat'tan Müzdelife'ye inişi esnasında Abdestini seri' alışı üzerine "Namaz Ya Resulellah?" demiş ve Efendimiz de ona "Namaz önünde!" buyurmuştur.[4]

Yukarıda sayılan yağmur ve korku gibi durumlarda namazın vakti sonuna kadar tehir edilir ve giren namazın vaktinin ilk zamanında da diğer namaz kılınır. Bize göre namazların cem' edilmesi bu şekildedir.[5] Bu görüş aynı zamanda sahabeden **İbn Mes'ud**, **Sa'd b. Ebi Vakkas**, **Cabir b. Zeyd** (Rıdvanullahi aleyhim ecmain)'in görüşüdür.[6]

İmam Muhammed bu konuyla ilgili **Hz Ömer** (Radıyallahu Anh)'den "Üç şey vardır ki büyük günahlardandır…" şeklinde başlayan ve üç şey içerisinde namazların arasını cem etmenin bulunduğu rivayet nakleder.[7]

---

[1] Tirmizi, Sünen, No: 188

[2] Ancak İmam Tirmizi'nin "Sünen" inde burada getirdiğimiz rivayetten bir

önceki rivayette “Efendimiz Aleyhissalatü vesselam’ın hiçbir yağmur ve korku olmaksızın Medine’de öğle-ikindi ve akşam ile yatsı namazlarının arasını cem ettiği nakledilmektedir. Tirmizi, Sünen, No: 187

[3] Bkz. Muhammed Enver Şah el-Keşmiri, el-Arfu’ş-Şezzî, I/205 Daru İhyai’t-Türasi’l-Arabî, Beyrut-Lübnan 2004 B.I

[4] İmam Malik, Muvatta’, Kitabu’l-Hac, No: 1500

[5] Muhammed b. Hasen eş-Şeybânî, Kitabu’l-Hücce, I/ 159 Alemu’l-Kütüb 1983 B.III

[6] Seyyid Mehdi el-Geylânî, Kitabu’l-Hücce ta’liki I/160

[7] Eş-Şeybânî, a.g.e., I/165